

Vereniging Hogescholen

Symposium Kunstonderwijs en onderzoek - 6 oktober 2016

PROGRAMMA

Het programma was veelzijdig. Maar liefst 29 voorbeelden van onderzoek uit het hbo kunstonderwijs waren in parallelsessies geprogrammeerd en een aantal verrassende keynotes passeerden de revue.

Hal

9.00 uur: Inloop

Theaterzaal

10.00 - 10.15 uur: Opening door Thom de Graaf

10.15 - 10.30 uur: Bas Heijne in gesprek met het veld

Het veld wordt vertegenwoordigd door Jan Jaap Knol, Jan Zoet en Suzanne Leclair-Noteborn

10.30 - 11.00 uur: Presentatie Matthieu Weggeman

Hal

11.00 - 11.30 uur: Pauze

11.30 - 13.00 uur: Deelsessies - 5 blokken van 3 sessies

13.00 - 14.30 uur: Lunch en performances

Tiptop

Posterpresentaties op het onderzoeksplein

Theaterzaal

13.00 - 14.30: Performances

13.00 - 13.15: DNOA optreden

13.20 - 13.50: Mime duet 'Forever Over'

14.00 - 14.15: Little Olifant

14.20: Korte film over belang onderzoek en kunstonderwijs

Theaterzaal

14.30 - 15.00 uur: Presentatie Adelheid Roosen

15.00 - 16.30 uur: Deelsessies

5 blokken van 3 sessies

Hal

16.30 uur: Afronding en borrel

Mo van der Does Trio

PERFORMANCES

Studenten van het Conservatorium en de mime-opleiding van de AHK verzorgden verschillende optredens.

Opera

David Visser [1] - zang

Kazue Goto [2] - zang

Deborah Saffery - zang

Mirsa Adami [3] – piano

Mime duet 'Forever Over' [4]

Vincent van Woerkom en Sue-Ann Bel van de Mime Opleiding Amsterdam speelden een fysiek duet als ex-geliefden, die de nieuwe grenzen opzoeken tussen intimiteit en los zijn van elkaar. Om die grenzen te kunnen vinden, ontleden ze hun verleden op een glasharde manier. Een duet waarbij zij hun verhaal zo brengen dat het pijnlijk, aangrijpend, mooi en helaas ook herkenbaar is. Een waargebeurd verhaal.

Little Olifant

De band Little Olifant [5] creëerden met hun thematisch geïmproviseerde muziek een atmosfeer waarin de luisteraar met de bandleden meereist.

Thijs van der Geest - trompet

Robert van der Padt - piano

Abishek Mangla - bas

Robin van Rhijn – drums

Korte film over het belang van onderzoek in het kunstonderwijs

Mo van der Does Trio

Mo van der Does - saxofoon

Tijs Klaassen - contrabas

Fran Gayo - drums

POSTERPRESENTATIES

Posterpresentaties door: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Avans Hogeschool, Hanzehogeschool Groningen, HKU, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam - Willem de Kooning Academy

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

'Heritage lab'

Door: Patricia Ruisch, Onderwijscoördinator Academie van Bouwkunst en Mario Jellem, docent Tentoonstellen Reinward Academie

Avans Hogeschool

'Expertisecentrum Kunst en Vormgeving'

Door: Rens Holslag

Hanzehogeschool Groningen

'Kunst & Samenleving'

Door: drs. Menno Conner

HKU

'Onderzoek aan HKU'

Door: Marjanne Paardekooper

Hogeschool Inholland

'Praktijkgericht onderzoek naar de kunsten bij hogeschool Inholland:

Verdienmodellen in de muziekindustrie & de Muzikant van de Toekomst'

Door: Sabine de Lat

Hogeschool Rotterdam, Willem de Kooning Academy

'Hybrid Publishing Practices'
Door: Kimmy Spreeuwenberg

DEELSESSIES - A T/M B

Deelsessies door: Hogeschool Rotterdam, ArtEZ, Zuyd hogeschool, AHK Academie van Bouwkunst. De sessies staan in alfabetische volgorde op titel.

21st Century Visual Culture [6]

Presentator: dr. Nana Adusei- Poku, Hogeschool Rotterdam, Kenniscentrum Creating 010

'How to decolonize the University?' WdKA makes a Difference is an action based research project that tackles the above issues and is invested in bringing discourses, knowledge and people from the margin of society into the center of the conversation in art and design education and therefore challenges hegemonic structures of knowledge and cultural productions. This presentation shows therefore examples how to challenge fixed paradigms in contemporary Art Education.

Art Based learning – Kunsteducatie [7]

Presentator: Janeke Wienk, ArtEZ

Deze presentatie schetst inhoud en toepassingen van de methode Art Based Learning (Lutters, 2013) in verschillende onderwijskundige en onderzoekmatige contexten. ABL verbindt toeschouwer en kunstwerk op een eigen, vernieuwende en betekenisvolle manier. ABL maakt kijken naar kunst tot een existentiële ervaring, daarmee aansluitend bij de kern van wat kunst vermag. Studenten ervaren het werken met Art Based Learning dan ook als intensief en verrijkend. De presentatie gaat ook in op de potentie van Art Based Learning als onderzoeksmethode.

A Hybrid Publishing Toolkit for the Arts [8]

Presentatoren: Dr. Florian Cramer (lector) en Kimmy Spreeuwenberg,

M.A. (docentonderzoeker), Hogeschool Rotterdam

In dit project werd een nieuwe manier van redactioneel ontwerp ontwikkeld waarmee uitgevers en kunstinitiatieven op een betaalbare en zelfredzame manier boeken simultaan in verschillende mediaformaten kunnen publiceren: print, e-book, website, video trailer.

Artistiek onderzoek als strenge ontvankelijkheid [9]

Presentatoren: Ruth Benschop, Ties van de Werff en Martine de Rooij, Zuyd hogeschool

In het onderzoeksatelier Inter/ Face doen ontwerpstudenten onderzoek naar prothetische gezichtsreconstructie van gehavende gezichten. In dit artistieke onderzoek maakt de kunstenaar van zichzelf een ontvankelijk onderzoeksinstrument. Dit werk engageert zich doordat het riskante kennis genereert over stilte.

Blended learning en kunstvakonderwijs [10]

Presentator: Jaco van den Dool, Codarts

In deze interactieve presentatie zal Jaco van den Dool de mogelijkheden van blended learning voor het kunstvakonderwijs presenteren. Centraal daarbij staat de vraag hoe blended learning het artistieke leerproces kan ondersteunen en de wijze waarop studenten studeren kan verbeteren.

Brick, An Exacting Material [11]

Presentator: Jan Peter Wingender, AHK Academie van Bouwkunst

‘Tectonics in Contemporary Brick Architecture’ is het lectoraat onderzoek van Jan Peter Wingender aan de Academie van Bouwkunst van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. In het onderzoeksproject zet Jan Peter Wingender de tektoniek van baksteen als bekledingsmateriaal in de eigentijdse architectuur centraal. Onderwerpen die aan de orde komen lopen uiteen van de productie van bakstenen, de tektonische mogelijkheden van het materiaal tot de betekenis van het materiaal voor het straat- en stadsbeeld. In het lectoraat hebben architecten, studenten en docenten bijdragen aan het onderzoek geleverd. In 2015 is naar aanleiding van het onderzoek bij uitgeverij Architectura & Natura de publicatie ‘Brick, An Exacting Material’ verschenen.

DEELSESSIE - C T/M I

Deelsessies door: ArtEZ, Minerva Art Academy, HKU, AHK, Codarts, Hogeschool Rotterdam. De sessies staan in alfabetische volgorde op titel.

Composing the New Carpet ^[12]

Presentator: Jeroen van den Eijnde, ArtEZ

Brancheorganisatie Modint (mode, interieur, tapijt, textiel) bracht in de Routekaart Tapijt 2030 de kansen en bedreigen voor de tapijtindustrie in kaart. Het CoE Future Makers van ArtEZ vroeg 5 ontwerpers om i.s.m. kennispartners en bedrijven hiervoor nieuwe scenario's te leveren. In de sessie wordt het project toegelicht met tussentijdse resultaten.

De fotowandeling als artistieke onderzoeksmethode ^[13]

Dr. Anke Coumans, Hanzehogeschool, Minerva Art Academy

In deze sessie wordt een door Lino Hellings ontwikkelde onderzoeksmethode toegelicht waarin een interdisciplinaire groep mensen op basis van een fotowandeling een gezamenlijk inzicht kan ontwikkelen in de betekenis van publieke en private ruimte, in dit geval de leefomgeving van mensen met dementie.

Design meets Science in Design; E-health revisited

Presentator: Willem-Jan Renger, HKU

Hoe kan ontwerp, onderzoek en wetenschappelijke validatie goed samenkomen bij innovatie? In deze sessie zullen lessons learned worden gedeeld op basis van twee innovatieprojecten in de GGZ. De uitdaging in beide projecten is gelegen in het verrijken van medisch gevalideerde kennis

op het gebied van interventie ontwikkeling met de laatste inzichten uit applied game design om te komen tot een nieuwe generatie e-health oplossingen. Het eerste project, Moodbot, richt zich op forensisch psychiatrische patienten in een klinische context. IRIS, (IdentifyingRisk, Increasing Strength) ontwikkelt zich tot een preventieve interventie voor jongeren die kwetsbaar zijn voor het ontwikkelen van stemmingsstoornissen. Hoe kan onderzoek in de kunsten nu optimaal bijdragen aan het vinden van oplossingen in dit klinische domein? Een bijdrage over ontwerpprocessen, validatie, creativiteit en co-creatie.

Een vlucht over de hordes van de concertpraktijk [14]

Presentator Michiel Schuijer, AHK

Uitvoerende musici moeten tijdens hun opleiding tevens vakkennis, ondernemingszin, een kritisch bewustzijn en onderzoeksvaardigheden ontwikkelen. De ontwikkeling van het vermogen tot slim en efficiënt studeren is een van de belangrijkste opgaves waarvoor conservatoria staan. over een door de sportwetenschap geïnspireerd studielab.

Fit to Perform: onderzoek naar de fysieke en mentale gezondheid van dansers [15]

Presentator: Janine Stubbe, Codarts

Codarts heeft in samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam, Het Nationale Ballet en het Scapino Ballet Rotterdam de Performing Arts Health Monitor (PAHM) ontwikkeld om meer inzicht te krijgen in de fysieke en mentale belasting en belastbaarheid van dansers, circusartiesten en musici. In deze presentatie wordt een demonstratie gegeven van PAHM.

Form Follows Organism [16]

Presentator: dr. Peter Troxler, Emma van der Leest; Hogeschool Rotterdam

The focus of Form Follows Organism is on exploring existing biological capabilities in order to develop design that is fundamentally more green and sustainable. And fundamentally means design in its proper fundamentals.

DEELSESSIES - K T/M M

Deelsessies door: Hanzehogeschool Groningen, Zuyd hogeschool, HKU, KABK Conservatorium, Design Academy. De sessies staan in alfabetische volgorde op titel.

Kunst- en cultuureducatie en 21e eeuwse vaardigheden in het basisonderwijs ^[17]

Presentator: Olga Potters, Windesheim

Deze deelsessie gaat over het onderzoek D21 van het lectoraat van de kunstvakken in opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie. D21 onderzocht de relatie tussen schoolvisie, cultuureducatie en 21e eeuwse vaardigheden in het basisonderwijs. In de presentatie worden implicaties van dit onderzoek voor het vormgeven van het basisonderwijs geschetst.

Meaningful Music in Health Care: Onderzoek als motor voor praktijkontwikkeling ^[18]

Presentatoren: Karolien Dons en Krista Pyykönen, Hanzehogeschool Groningen

Hoe ondersteunen kwalitatieve onderzoekstechnieken de ontwikkeling van een muziekpraktijk in een ziekenhuis? Op basis van eerste resultaten gaat deze sessie in op keuzes rond dataverzameling en –analyse bij de ontwikkeling van een muziekpraktijk in de complexe context van chirurgische afdelingen van het Universitair Medisch Centrum Groningen.

Media: een gevecht in versnelling ^[19]

Presentator: Peter Missotten, Zuyd hogeschool, faculteit voor de kunsten

Als je een medium zou beschouwen als het territorium van een technologie, hoe kan je dan de kracht van een medium omschrijven? HADES – als onderdeel van het ‘Odysseus’- project, ging met veel succes in première op het ITs Festival 2016 te Amsterdam.

Menselijke expressie met behulp van de computer [20]

Presentator: Rens Machielse, HKU

Componisten gebruiken hun computer om muziek te genereren omdat het vaak ontbreekt aan middelen voor het inhuren van instrumentalisten. Digitale klanken klinken echter niet automatisch overtuigend en menselijk. Binnen het onderzoeksprogramma

Muziekontwerp is Real Violin ontwikkeld, software die het proces van humanizing automatiseert. Software die ook ingezet kan worden in tekst-to-speech toepassingen. Zo wordt er o.a. gekeken of de software de robotachtige stem van zorgrobot Alice ‘menselijker’ kan maken en is Beeld & Geluid geïnteresseerd in deze software door de mogelijkheid historische stemmen te laten herleven.

Muziek van toen met de kennis van nu

Presentator: Johannes Boer, KABK Conservatorium

In kort bestek wordt uit de doeken gedaan hoe met een compositieproject duidelijk wordt of wij dichterbij de impliciete kennis die leidde tot het ontstaan van opera kunnen komen. De afdelingen Compositie en Oude Muziek gaan 400 jaar terug in de tijd en voeren Claudio Monteverdi op als protagonist in een werk waarin in nieuwe en oude muziek in elkaar opgaan.

Mobile mapping as a storytelling practice [21]

Presentator: David Hamers, Design Academy Eindhoven

Design research in which digital tracking/mapping, audio recording and location-based archiving are used to collect, discuss and distribute stories of ‘illegal’ immigrants. Undocumented citizens guide workshop participants through their city. The walk is mapped and conversations are recorded. An invisible city becomes visible and unheard stories become available to the public.

DEELSESSIES - N T/M V

Deelsessies door: Hanzehogeschool, Zuyd hogeschool, AHK, ArtEZ, Fontys, Hanzehogeschool, Hogeschool Rotterdam, Zuyd Hogeschool, Gerrit Rietveld Academy, Codarts. De sessies staan in alfabetische volgorde op titel.

Naar een onderzoeksprogramma 'Curious Minds – Kunsteducatie' [22]

Presentator: Dr. Evert Bisschop Boele, Hanzehogeschool

In deze sessie wordt het nieuwe Hanzehogeschool-onderzoeksprogramma 'Curious Minds – Kunsteducatie' gepresenteerd. Het programma zal de komende jaren de resultaten van de Talentenkracht-aanpak zoals ontwikkeld voor bèta/techniekonderwijs in de basisschool vertalen naar het domein van de kunsteducatie.

Ontwerpend onderzoek voor gezonde stedelijke (eco)systemen [23]

Presentator : Eric Frijters, AHK, ArtEZ, Fontys, Hanzehogeschool, Hogeschool Rotterdam, Zuyd Hogeschool

Het netwerklectoraat Future Urban Regions (FUR) onderzoekt stedelijke (eco)systemen en vernieuwende ontwerpmiddelen voor de bestaande stad. Vanuit een veranderend begrip van (ruimte-) gebruik werkt zij aan de verbetering van de stedelijke milieuprestatie, de economische situatie en sociaalculturele participatie. Deze agenda is leidend voor de opgaven van (specifieke vormen van) ontwerpend onderzoek, die in opdracht van lokale en regionale overheden zijn ingebed in het onderwijscurriculum van de zes Nederlandse Academies van Bouwkunst.

Relational Thingness – de relatie tussen mensen en dingen [24]

Presentator: Yvonne Dröge Wendel, Gerrit Rietveld Academy

Het onderwerp 'dingen' is altijd al een bron van inspiratie geweest voor wetenschappers, ontwerpers en kunstenaars. Waar anderen antwoorden proberen te vinden, beijvert Dröge Wendel zich vooral om de vragen persoonlijker te maken: Hoe manifesteren mijn wensen en houdingen zich in deze dingen? Hoe bepalen fysieke voorwerpen mijn gedrag? Dröge Wendels artistiek onderzoek naar het relationele en performatieve vermogen van objecten past bij actuele vragen over onze relatie tot de wereld om ons heen.

Transformaties in het klassieke concert [25]

Presentator: Micha Hamel, Codarts

Hoe onderscheidt een klassieke musicus zich? Door zijn spel, door zijn persoonlijkheid, door zijn repertoirekeuze of door zijn communicatieve vaardigheden? Waar er in de 20ste eeuw een priesterlijk ideaal van de figuur van de musicus werd beleden, met getrouwe interpretatie en vormelijke podiummanieren als indicatoren, lijkt de 21ste eeuwse gebeurtenis- en festivalcultuur om een meer theatrale en informele musicus te vragen. Naar bevind van onderzoek wordt deze culturele overgang enerzijds te weinig doorgedacht, en anderzijds te weinig geproblematiseerd.

Unpacking performativity [26]

Presentatoren: Dr. Peter Sonderen en Gaby Allard, ArtEZ

In deze presentatie staat een ArtEZ onderzoeksproject centraal, Unpacking Performativity, dat in een periode van twee jaar is uitgevoerd. Het betreft een onderzoek vanuit de ArtEZ School of Dance met het lectoraat Theorie in de kunsten naar niet geïstitutionaliseerde urbane dansontwikkelingen/-vormen en de betekenis daarvan voor de academisch dansopleidingen. In het onderzoek spelen begrippen als performativiteit, theorie en organisatievormen een belangrijke rol. Het onderzoek heeft niet alleen effect gehad op de (inrichting van) het dansonderwijs zelf maar heeft ook de urban dance praktijk conceptuele kaders gegeven die daar tot nu toe ontbraken.

Virtual Reality Cinema / Anne Frank / Netflix / KLM [27]

Presentatoren: Harry Schreurs en Jilt van Moorst, AHK filmacademie

In onze research voor VR cinema werken we met verschillende externe partners samen om te onderzoeken welke narratieve mogelijkheden er in deze nieuwe beeldtaal zijn. Het onderzoek richt zich vooral op virtual reality in computer graphics (3D), eventueel gecombineerd met live-action; een combinatie die ook bij het maken van visual effects voor films wordt gebruikt en een logische uitbreiding van kennis vormt voor de studenten van de Filmacademie.

KUNSTONDERWIJS NEXT - AGENDA 2016-2020

Het kunstonderwijs presenteert in oktober 2016 de nieuwe agenda KUO NEXT 2016-2020 voor de volgende vier studie jaren. Na de afgelopen vier jaar met succes het gezamenlijke sectorplan [28] te hebben uitgevoerd, intensiveren de hogescholen de komende vier jaar hun onderlinge samenwerking.

Kwaliteit en innovatie

De hogescholen blijven samenwerken aan de kwaliteit van het onderwijs en spelen daarbij in op vragen uit de samenleving en innovatiebehoefte in het werkveld. Verbinding met de omgeving vormt de leidraad in de nieuwe agenda KUO NEXT 2016-2020. Het kunstonderwijs profileert zich nadrukkelijk als partner van organisaties in het kunsten- en cultuurveld, het onderwijs, de creatieve industrie en andere sectoren.

De agenda is gezamenlijk opgesteld door de opleidingen in afstemming met externe partners en hun agenda's: Kunsten '92, Federatie Cultuur, Fonds Cultuur Participatie en Jeugdcultuurfonds en organisaties uit de creatieve industrie.

Het kunstonderwijs in 2020 is

- *Open voor divers talent* en maximaal toegankelijk voor een hoogwaardige instroom van studenten
- *Flexibel* vanwege zijn variëteit in opleidingsroutes in het kunstvak op school en online, voltijd en deeltijd

-
- *Een lab voor research & development* met een stevige basis voor een derde cyclus praktijkgericht onderzoek
 - *Internationaal gepositioneerd* en tegelijk verbonden met de landelijke en regionale agenda's

Kunstonderwijs Next - Agenda 2016-2020: [video bijeenkomst](#) [29]

Kunstonderwijs Next - Agenda 2016-2020: [digitaal](#) [30]

Kunstonderwijs Next - Agenda 2016-2020: [download](#) [31]

Kunstonderwijs Next - Agenda 2016-2020 [filmpje](#) [32]

Uitgave

Vereniging Hogescholen, team Communicatie
Oktober 2016

Symposium Kunstonderwijs en onderzoek - 6 oktober 2016

CCREADER